

Helsingin yliopisto - Helsingfors universitet - University of Helsinki ID 2001-974

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Sosiaalipsykologian laitos	
Tekijä-Författare-Author Manninen, Saana			
Työn nimi-Arbetets titel-Title Vapaaehtoistyö moraalisenä toimintana : Tutkimus vapaaehtoistyöntekijöiden moraaliarvioinneista ja syyllisyydentunteista			
Oppiaine-Läroämne-Subject Sosiaalipsykologia			
Työn laji-Arbetets art-Level Pro gradu		Aika-Datum-Month and year 2001-04-10	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages 53
<p>Tiivistelmä-Referat-Abstract</p> <p>Tutkimuksessa tarkasteltiin vapaaehtoistyötä moraalisenä toimintana. Tärkeimmät tutkimuskysymykset kohdistuivat vapaaehtoistyöntekijöiden moraaliarviointeihin hypoteettisissa moraalidilemmissä sekä moraalijatteluun ja syyllisyydentunteisiin vapaaehtoistyön kontekstissa. Näiden ohella tarkasteltiin vapaaehtoistyöntekijöiden käsityksiä itsestään ja vapaaehtoistyössä toimimisen motiiveja. Tutkimuksen teoreettisena taustana oli kognitiivis-kehityksellinen moraalitutkimus ja pääteorioina Kohlbergin ja Gilliganin moraalikehitysteoriat. Tärkeimmät lähteet koskivat näihin kahteen teoriaan liittyvää kirjallisuutta. Lisäksi hyödynnettiin kirjallisuutta vapaaehtoistyön moraalitutkimuksesta. Kohlbergin teoriassa moraaliarvioinnit perustuvat oikeudenmukaisuuden arviointeihin, joissa moraaliongelmiä tarkastellaan etupäässä oikeuksien ja sääntöjen kannalta. Gilliganin mukaan oikeudenmukaisuuteen perustuvan ajattelun rinnalla esiintyy huolenpitoon keskittyvää moraalijattelua, jossa ongelmia hahmotetaan ihmissuhteiden, huolenpidon ja velvollisuuksien näkökulmasta. Sekä Kohlbergin että Gilliganin teorioissa moraaliarvioinnit luokitellaan kehitysvaiheisiin. Kohlbergin teoriassa moraaliarvioinnit luokitellaan lisäksi kahteen moraalityyppiin - heteronomiseen ja autonomiseen.</p> <p>Tutkimuksen aineiston muodostivat seitsemän miesvapaaehtoistyöntekijän ja yhden naisvapaaehtoistyöntekijän haastattelut, jotka suoritettiin maaliskuukuussa 2000. Tutkimuksessa yhdistyivät Kohlbergin ja Gilliganin teorioihin perustuvien menetelmien soveltaminen sekä laadullinen analyysi. Haastattelussa käytettiin kahta Kohlbergin teorian hypoteettista dilemmaa ja sovellettiin Gilliganin oman elämän dilemmaa vapaaehtoistyön kontekstiin. Haastateltavien moraaliarvioinnit luokiteltiin sekä moraalikehityksen vaiheisiin että moraalityyppeihin. Vapaaehtoistyöhön liittyvät moraaliset ristiriitatilanteet luokiteltiin sisältönsä perusteella Warkin ja Krebsin teorian mukaan eri dilemmatyyppeihin. Haastateltavien käsityksiä itsestään tarkasteltiin suhteessa heidän moraalijatteluunsa. Vapaaehtoistyön motiiveja ja syyllisyydentunteita luokiteltiin, ja luokituksia peilattiin useisiin aiempiin tutkimuksiin.</p> <p>Vapaaehtoistyöntekijöiden moraaliarvioinnit sijoittuivat useisiin moraalikehityksen vaiheisiin ja eri moraalityyppeihin. Eri dilemmat tuottivat eritasoisia arviointeja. Edellä mainittujen moraaliteorioihin perustuvien menetelmien ja laadullisen analyysin avulla aineistosta löytyi neljä erilaista moraalijattelun mallia, jotka asettuivat vapaaehtoistyön kontekstiin. Vaikka huolenpito oli haastateltavien tekemässä vapaaehtoistyössä keskeistä, esiintyi vapaaehtoistyöhön liittyvissä dilemmissä myös oikeudenmukaisuuden näkökulmasta lähtevää ajattelua. Voimakas henkilökohtainen ja emotionaalinen sitoutuminen vapaaehtoistyöhön kuitenkin liittyi nimenomaan huolenpitoa korostavaan ajatteluun.</p> <p>Aineistossa ilmeni monenlaisia syyllisyydentunteita. Syyllisyydentunteet eivät liittyneet yksiselitteisesti mihinkään tiettyyn moraalijattelun malliin tai moraalikehitysvaiheeseen. Huolenpitoa korostavaan moraalijatteluun kuitenkin liittyi voimakkaampia tunteita sekä enemmän prososiaalisia reaktioita syyllisyyteen. Laadullisen näkökulman yhdistäminen Kohlbergin ja Gilliganin menetelmiin osoittautui hedelmälliseksi. Näin saatiin suhteellisen monipuolinen kuva moraalista vapaaehtoistyön kontekstissa. Vapaaehtoistyö muodosti myös kiinnostavan perspektiivin lähestyä moraalialia kokonaisvaltaisesti ja tarkastella sen eri puolia - moraalista toimintaa ja ajattelua sekä moraalisia tunteita.</p>			
Avainsanat-Nyckelord-Keywords vapaaehtoistyö moraali syyllisyydentunne			
Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited			
Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information			